

RELATIVITATEA ANOTIMPURILOR ÎNTR-UN SPAȚIU LATIN

Fideli promisiunii făcute domnului Iacov (brazilian din părinți români, el însuși vorbitor de română și pasionat om de teatru) de a vizita școala de teatru din Sao Paulo rămân (doar) cinci: Ion Caramitru, Gelu Colceag, Paul Chiribucă, Nina Brumășilă și Daniela Mișcov.

Mașina gonește printr-o zonă a orașului absolut necunoscută nouă. Sintem parcă înghițiți de o imensă gură aspiratoare, strinși în tentaculele unui spațiu labirintic și angoasant. Din vitrinele situate la etajul unor case în stil colonial ne privesc personaje de ceață îmbrăcate elegant, ca pentru un bal din înalta societate, diorame luminate feeric și aranjate teatral, marcând drumul ca niște reclame sui generis.

Școala de teatru se află la marginea estică a orașului, într-un campus numit «Cidade Universitaria», un loc deschis, plin de verdețură și de liniște. Acest orașel pașnic, desprins vizibil prin arhitectură și atmosferă de rest, pare o oază. Aflăm că studenții au aici absolut toate facilitățile civilizației, pentru studii și distracții, în general.

Dacă n-ar fi delimitat de un perete de sticlă, interiorul școlii ar semăna cu al unui vapor sau, mai degrabă, cu al submarinului imaginar al «Beatles»-ilor. Cu muchiile vopsite în galben aprins, pe o latură sînt ferestre, pe alta — uși. Pardoseala holului este acoperită de o mochetă poroasă de cauciuc, ce absoarbe orice zgomot de pași. Vizităm școala cu ajutorul domnului Iacov devenit, din spectator al Hamlet-ului, gazdă, ghid și translator. Din atmosferă simțim imediat că am fost așteptați, priviri și zîmbete le caută pe ale noastre, voci calde ne salută. Ni se deschid ușile multor săli de studiu: laboratorul de psihodramă, de dicție, de machiaj și peruci, cel pentru mișcare și dans, apoi sala-magazie de recuzită (Nina privește cu mare interes, copleșită de frumusețea și mulțimea obiectelor ce ocupă camera din podea pînă-n tavan, într-o desăvîrșită dezordine, încalcă parcă de un dibaci ucenic vrăjitor: evantaie din pene de struț, voaluri, catifele, scaune sculptate și cîte și mai cîte).

În drumul ce-l străbatem prin culoarul lung întîlnim un pian, apoi manechine în somptuoase costume elisabetane, cu broderii, gulere și bijuterii, gata pentru a fi îmbrăcate. Sînt aici aproape toate personajele principale din Hamlet, gîndesc, și îmi amintesc apoi de dioramele văzute în vitrină, cît de subtil au anticipat atmosfera de aici. Intrăm. Cam 60 de studenți stau pe latura rezervată, deduc, spectatorilor, iar noi, emoționați, ocupăm spațiul «scenei». Ne privim cu zîmbet cîteva secunde. Le simțim așteptarea, nerăbdarea — ne cercetează curioși, avizi de a lua cunoștință de noi. Atmosfera e, dintr-o dată, caldă. Înțeleg din privirile și gesturile lor că nu e nevoie de traducere, observ că nu-și disimulează plăcerea de a roști și ei vorbele românești. Aproape instantaneu vocile lor exprimă, în cor, ceea ce intuisem; vor să audă cuvintele în esența lor românească, să le deducă ei singuri înțelesul. Astfel că vor repeta constant, cu maximă încîntare, ca niște copii vrăjiți de propria descoperire, cuvintele asemănătoare, preluîndu-le muzicalitatea specifică, savurînd comuna rădăcină latină, sunetul vocalelor și al consoanelor. Foșnetul, murmurul, gesturile vocalelor o chemare, se dăruiesc fără nici un fel de stînghereală, dorința de dialog se revarsă pasionant prin priviri, apoi prin cuvinte, după care explodează într-o vibrație continuă de exclamații sau mirări. Foarte pe scurt, Ion

Caramitru le prezintă fișa identității spirituale românești, oferind cîteva repere: relația specială dintre cultural și politic, mitul Mioriței, coordonate ale spațiului nostru interior, teatrul lui Caragiale, teatrul de azi — succesele și problemele lui.

Treapta următoare a întîlnirii o reprezintă exercițiile de improvizație. Tinerii iau parte cu aprindere la joc, ca la un ritual, cîțiva iau febrile notițe. Sînt multe momente cînd, aproape concomitent, se vorbește în română și portugheză. Nu au răbdare, de cum au înțeles ceva își exprimă starea prin gesturi și priviri, cuvintele sînt, astfel, o simplă confirmare a unei comunicări deja înfăptuite. Comunică limpede cu noi dar, aflați în această desăvîrșită efervescență emoțională, se comunică total și pe ei înșiși.

În continuare, Ion Caramitru descompune cu metodă gra-dele interpretării, de la recitarea expresivă la interiorizarea înțelesurilor. O studentă citește, recită, interpretează o poezie aleasă la întîmplare. În portugheză, așa e jocul. Transmite melancolie. Tulburată, rețin cuvîntul «dor» (dicționarul confirmă, mai tîrziu, revelația — în portugheză, și ea născută din matricea arhaică a latinei, «dor» are aceleași conotații).

În noi se revarsă fluidul emoției unei comunicări sufletești, jocul se încarcă de semnificație, așezîndu-se grav, pe multe niveluri.

Cînd preia ștafeta Gelu Colceag, vulcanul curiozității lor erupede-a binelea; domnul profesor nu pridisce cu explicațiile. Vor să știe tot, și încă ceva pe deasupra, despre organizarea Academiei de teatru, despre sistemul de admitere, predare, examinare, despre subiecte, exigențe, condiții, despre ce înseamnă a fi actor de teatru în România — dar student? —, cîte teatre sînt în țară, în București, cum sînt organizate, cîți actori mai sînt, care e proporția celor tineri, dar a publicului în general în sălile de spectacol, dacă e greu, ușor, frumos, ce piese se joacă, s-au jucat, se vor juca... Sînt fascinați; noi, copleșiți, aproape că depunem armele. Acum, înăuntru, atmosfera e de vară toridă, zeci de minute uităm de frig și de oboseală, între ei și noi nu există nici o umbră a prejudecății, rezervei, minciunii, nici un fir de zgură a orgoliului, nici o crispă, dialogul e proaspăt, limpede, natural. Noi, însă, nu mai avem timp, energie, e foarte tîrziu, nu ajung vorbele, nu încap suficient de multe pe minut pentru a acoperi cantitatea pe care ei ar putea-o devora... Nu putem încheia decît abrupt. Ion Caramitru își asumă misiunea cea mai grea, semnalul de sfîrșit. Îi reușește minunat, printr-o poezie: «Brîndușile» de Blaga. Ei o recită în cor, cuvînt cu cuvînt, cu aceeași intonație, același accent, vrăjiți de muzica limbii și a versurilor, obsedați de o virtuală traducere a sensului imaginilor «gospodărend cenușile», «gest tomnatic» și chiar de aceea a «brîndușilor» (cuvînt pe care ei îl cîntă ca pe un refren misterios), ajung să tîlmăcesc în gînd un înțeles al poeziei, acolo, pentru cea seară de la școala de teatru din Sao Paulo. În simbolul brîndușelor este închisă, întreagă, fragilitatea și subtila frumusețe a primăverii, prin speranță, viață, prin femininul suav al florii.

Realizez, astfel, că anotimpurile în care, obiectiv, ne aflăm (e septembrie), după care funcționăm organic, ei și noi, sînt diferite: primăvară și toamnă. Poezia și jocul înalt al comunicării sub semnul artei și al obîrșiei comune le-a contopit. Cu semnificație, aș zice.

DANIELA MIȘCOV

a făcut și decorul. Pe scenă e prezentă toată distribuția, exclusiv feminină (un singur personaj — născocit de regizor —, un fel de dublu al lui Segismundo, e jucat de un bărbat), căci e prima repetiție în costume. Fastuoase, inventive, puțin «trăsnite» au fost concepute de un tînar artist

plastic, Romero Andrade Lima, deja un «nume» al graficii braziliene. Nu-mi pot da prea bine seama de felul cum va arăta spectacolul finit, căci lipsește tocmai protagonistă — Regina Duarte, vedetă de oarecare notorietate —, aflată la Rio, unde are un contract la televiziune (iar!). Pot

observa, oricum, o fantezie bine temperată, umor puțin sarcastic și o mare frumusețe a imaginii plastice. Aș fi dorit mult să văd tot spectacolul. «Nu-i nimic, mă consolează Gabriel Villela, poate mai vîi în Brazilia sau poate venim noi în România!». Și, în fond, de ce nu?